

Basketbols

Ilmāra Dumpja stāsts
Andras Otto ilustrācijas

1891. gadā Jaunatnes Kristīgās
Savienības instruktors Dr. Džeimss A.

Neismits
izgudroja jaunu
sporta spēli –
tādu, ko varētu
spēlēt ziemā un
telpās, kad ārā
sniega, sala vai
citu iemeslu dēļ
nevar iet. Šo
spēli viņš
nosauca par
basketbolu.

Sākumā basketbolam nelietoja
tādus grozus kā tagad, bet gan divus
persiku grozus. Par bumbu izmantoja
Eiropas futbola bumbu.

Jaunā spēle iepatikās kā
spēlētājiem, tā skatītājiem, un zāles
vienmēr bija piepildītas. Jau 1913. gadā
bija 20 miljonu spēlētāju un spēles
noteikumi tika izdoti trīsdesmit valodās!

Spēlei
izplatoties,
persiku grozus
nomainīja
metāla grozi.
Grozus
basketbols
beidza
izmantot 1906.
gadā, kad to
vietā sāka
uzstādīt arī
pašlaik
izmantoto

metāla stīpu ar auklu tīkliņu. Mainās
vienīgi statīvu konstrukcija stīpas
piestiprināšanai, un tiek izmantoti dažādi
materiāli.

1904. gadā Sentluisā notika
Olimpiskās spēles, kurās notika
basketbola demonstrācijas turnīrs, lai tie,
kas spēli vēl nepazīna, varētu ar to
iepazīties. Oficiāli basketbolu
Olimpiskajās spēlēs uzņēma tikai 1936.
gadā Berlīnē, kur piedalījās arī Latvijas
brīvvalsts vienība. Basketbola
popularitāte tad jau bija tik liela, ka
Olimpiskajās spēlēs piedalījās tikai pašas
labākās vienības. Lai iekļūtu olimpiskajā
turnīrā, notika valstu apgabala
priekšspēles, un sacensībās varēja
piedalīties tikai apgabalu uzvarētāji — jau
minētās pašas labākās vienības.

Latvijā ar basketbolu iepazīstināja
amerikāņu fiziskās audzināšanas vadītājs
Rūdolfs Hansens 1920. gadā. Sākumā
atsaucība nebija liela, un latviešu presē
basketbolu sauca par „groza balli”.
Pirmās sacensības tāpat kā volejbolā
notika Rēzeknē. Rīgā pirmās vienības
sāka dibināt 1922. gadā. Ar katru gadu
uzlabojās gan spēlētāju izpildījuma
kvalitāte, gan palielinājās vienību skaits.
Pirmās valsts sacensības bija pret Igauniju
1924. gadā, uzvarot latviešiem.

Tajā laikā spēles rezultāti vienmēr
bija skaitliski nelieli, un arī pati spēle bija
lēnāka un apdomīgāka. Arī metienus
grozā veica citādi nekā tagad
profesionālajā basketbolā.

Pirmās Eiropas basketbola
meistarsacīkstes notika 1935. gadā Šveicē,
Ženēvā. Meistara godā tika Latvijas
vienība, uzvarot Spāniju. 1937. gadā otrās
meistarsacīkstes notika Rīgā, un tika
uzcelta jauna sporta zāle, ko nosauca par

1937.

Sporta namu.
1939. gadā
Latvija nosūtīja
valstsvienības
treneri
Valdemāru
Baumani un
dažus spēlētājus
uz Ameriku
papildināt
basketbola
spēles iemaņas.

Latvijas
neatkarības laikā

notika 56 oficiālas valsts mēroga sacīkstes. Latvija uzvarēja 38 spēles, zaudēja 17, un viena spēle beidzās neizšķirti. Vienīgā valsts, ar ko latviešiem izveidojās negatīva bilance, bija Polija – ar divām uzvarām un trīs zaudējumiem.

Pēc Otrā pasaules kara, zaudējot brīvvalsts tiesības, latvieši Olimpiskajās spēlēs ir pārstāvējuši dažādas valstis. Latvieši palīdzēja Padomju Savienības vienībai izcīnīt 2. vietu vairākās Olimpiskajās spēlēs. Padomju Savienības valstsvienībā starp labākajiem spēlētājiem ierindojās Jānis Krūmiņš, Cezars Ozers, Valdis Muižnieks un Maigonis Valdmanis. Austrālijas vienībā ir spēlējuši Pēteris Bumbērs, Juris Dancis, Inga Freidenfelde un Andris Blicavs.

Sevišķi aktīvi ir Amerikas Savienoto Valstu basketbolisti. Ir tūkstošiem labu spēlētāju, tomēr savs vārds ir sakāms arī latviešu jauniešiem, kas aktīvi piedalās ne tikai savas vidusskolas vienībās, bet arī universitāšu un koledžu komandās. Dažiem basketbola stipendijas ir bijušas labs atspajds mācībām augstskolā.

Daudzus gadus ir notikušas arī ASV latviešu basketbola meistarsacīkstes,

kurās ir piedalījušās vienības no Ņujorkas, Bostonas, Filadelfijas, Čikāgas, Detroitas, Milvokiem, Mineapoles, Kalamazū, Grandrapidiem, Klīvlāndes, Deitonas, Sanfrancisko, Sietlas un Indianapoles. Sevišķi labus panākumus guva Ņujorkas „Rakte” un jaunieši no Čikāgas Daugavas Vanagu vienības.

Katru gadu Garēzerā notiek jaunatnes basketbola sacensības, kurās piedalās vasaras vidusskolas audzēkņi, nometnes darbinieki un ciemiņi no citām pilsētām.

Skolotāju / vecāku lapa

Vīrsraksts: *Basketbols*
Autors: *Ilmārs Dumpis*
Ilustrators: *Andra Otto*

Līmenis

LIX: 52
 Valodas līmenis: B2
 Piemērotais vecums: 7.- vidusskolas klases

Vārdu saraksts

Paplašinātais vārdu krājums

fiziskā audzināšana	<i>physical education</i>
metiens grozā	<i>shoot a basket</i>
Olimpiskās spēles	<i>Olympic games</i>
spēles rezultāti	<i>game result</i>
sporta instruktors	<i>sports instructor</i>
sporta zāle	<i>sports hall</i>
statīvs	<i>stand, pole</i>
treneris	<i>coach</i>
uzvara	<i>win</i>
zaudējums	<i>loss</i>

Termini

apgabala uzvarētāji	<i>regional champions</i>
beigties neizšķirti	<i>to end in a tie</i>
demonstrācijas turnīrs	<i>demonstration tournament</i>
Eiropas futbola bumba	<i>European football / soccer ball</i>
negatīva bilance	<i>negative balance</i>
valsts apgabala priekšspēles	<i>regional playoffs</i>

Cilvēki un vietas

Berlīne (Vācijas galvaspilsēta)	<i>Berlin</i>
Dr. Džeimss A. Neismits	<i>Dr. James A. Naismith</i> <i>invented the game of basket ball</i>
Eiropas basketbola meistarsacīkstes	<i>European basketball championship game</i>
Igaunija	<i>Estonia</i>
Jaunatnes Kristīgā Savienība	<i>YMCA</i>
Latvijas brīvvalsts vienība	<i>Latvian National team</i>
Padomju Savienība	<i>Soviet Union</i>
Polija	<i>Poland</i>
Rēzekne	<i>city in eastern Latvia</i>
Spānija	<i>Spain</i>
Sentluisa (pilsēta ASV vidienē)	<i>St. Louis (a city in Midwest United States)</i>

Valdemārs Baumanis *famous Latvian coach, on whom the film "Sapņu komanda" is based*
 Ženēva, Šveice *Geneva, Switzerland*

Quizlet tiešsaistes vingrinājums leksikas apguvei: [Basketbols - leksika](#)

Uzdevumi

- Vai zini? - 1. uzdevums
Pabeidz teikumus! 1. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un pareizi pabeidz teikumus!](#)
- Ieraksti vārdu! - 2. uzdevums
Ievieto pareizo vārdu! 2. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un ievieto teikumos nepieciešamos vārdus!](#)

Darba lapas

- Vārdu dalīšana zilbēs pārņemšanai jaunā rindā - 3. uzdevums
Dali vārdus pārņemšanai jaunā rindā! 3. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo veidu vārda pārņemšanai jaunā rindā!](#)
- Prepozīcijas - 4. uzdevums
Prepozīcijas jeb prievārdi 4-1. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo vārda formu!](#)
Pareizais prievārds 4-2. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo prievārdu!](#)

Rakstu darbi

- Pētījumi - vispārējā nodarbība

Runāšana

- Paskaidro! - 5. uzdevums

Vai zini?

Meklē atbildes tekstā! Atbildi vienā vai divos teikumos!

1. Kurā gadā izgudroja basketbolu? _____

2. Kas to izgudroja? _____

3. Kāpēc izgudrotājs gribēja radīt jaunu sporta veidu? _____

4. Kādus grozus izmantoja pirmajos basketbola gados? _____

5. Kad grozus izveidoja par tādiem, kādi tie ir tagad? _____

6. Kāda ir Eiropas futbola bumba? _____

7. Cik gados basketbolam radās 20 miljoni spēlētāju? Vai tas ir īss vai garš laiks? Kāpēc?

8. Kad basketbols oficiāli kļuva par olimpisko sporta veidu? _____

9. Kad Latvijā sāka spēlēt basketbolu? _____

10. Kad notika pirmās Eiropas meistarsacīkstes? Kas uzvarēja? _____

11. Vai esi redzējis/redzējusi filmu „Sapņu komanda”? Vai atceries, kā sauca komandas treneri? Ja nē, viņa vārds pieminēts šajā rakstā, — atrodi to!

12. No 1920. līdz 1940. gadam Latvijas komanda piedalījās 56 valsts sacīkstēs. Kādi bija Latvijas komandas rezultāti, un pret kuru valsti gāja visgrūtāk?

13. Uzraksti, kuru pasaules valstu komandās latvieši ir spēlējuši basketbolu no 1940. līdz 1991. gadam!

14. Kā sauc sacensības, kurās Amerikas latviešu komandas piedalījušās jau kopš pagājušā gadsimta piecdesmitajiem gadiem? _____

15. Vai tavā pilsētā ir latviešu basketbola komanda? Vai esi spēlējis basketbolu latviešu nometnē? Apraksti savu piedzīvojumu! _____

Tiešsaistes vingrinājums:

Pabeidz teikumus! 1. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un pareizi pabeidz teikumus!](#)

Ieraksti vārdu!

*Doti tekstā neesoši teikumi, kuros izteiktas teksta domas.
Izmanto tekstu un ieraksti teikumos nepieciešamos vārdus!
Atrodi piemērotus vārdus un izmanto tos pareizos locījumos!
Iespējamas dažādas pareizās atbildes.*

1. Dr. Džeimss Neismits bija _____, kas izgudroja basketbola spēli.
2. Basketbolā bumbu met _____. Sākuma gados _____ bija īsts augļu _____. Tagad tas ir veidots kā tīkls. _____ ir piestiprināts pie _____, kas izskatās kā stabs.
3. Spēlē skaita punktus. Komanda, kas nopelna vairāk punktu, ir _____, un komanda, kam ir mazāk punktu, ir _____. Kad abas komandas _____ vienādu skaitu _____, tad spēle beidzas _____ jeb ar vienādu punktu skaitu.
4. Basketbolu spēlē prieka pēc vai skolā kā daļu no _____ stundām.
5. Bieži notiek basketbola turnīri. Vispirms visas komandas spēlē _____, tad labākās vienības spēlē _____. Vislabākā komanda ir tā, kas ir _____ visvairāk spēļu.
6. Basketbolu var spēlēt ārā vai _____. Latviešu jaunieši ziemā spēlē basketbola _____ savās pilsētās un reizi gadā satiekas _____, kur piedalās spēlētāji no citām pilsētām. _____ var būt labi vai slikti _____.

7. Vasarā nometnēs arī notiek _____. Spēlējot komandās, jaunieši mācās no _____, kas parasti ir paši bijuši spēlētāji.
8. Latviešiem ir arī profesionāli basketbola _____. Viņi spēlē _____ Eiropā un Amerikā.

Tiešsaistes vingrinājums:

Ievieto pareizo vārdu! 2. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un ievieto teikumos nepieciešamos vārdus!](#)

Vārdu dalīšana zilbēs pārņemšanai jaunā rindā

Dažkārt rakstot rindas beigās pietrūkst vietas visam vārdam. Tad vārds jāsadala zilbēs pārņemšanai jaunā rindā. Tam latviešu valodā ir vairāki nosacījumi.

Bieži vārda dalīšana pārņemšanai saistīta ar zilbes robežu.	
Vienzilbīgus vārdus nedala.	Piemēram: <i>krasts vai zelts</i>
Ja vārda pirmajā zilbē ir tikai viens patskanis, tad pirmo zilbi nedrīkst atdalīt no pārējā vārda.	Piemēram: <i>ola vai upe</i> nedrīkst dalīt Turpretim šādi vārdi ir sadalīti pareizi: <i>ai-ta, ie-la</i>
Nedrīkst dalīt burtu savienojumus dz, dž, ja tie apzīmē vienu skaņu.	Piemēram: <i>kau-dze, ru-dzi.</i>
Vārdu dalot pārņemšanai, ievēro, cik līdzskaņu burtu ir starp patskaņu burtiem.	
Ja vārdā pārnesuma vietā starp patskaņiem ir viens līdzskanis, to pārnes nākamajā zilbē.	Piemēram: <i>sko-la, sa-la, sau-le</i>
Ja vārdā pārnesuma vietā starp patskaņiem ir trīs līdzskaņi, divus no tiem pārnes nākamajā zilbē.	Piemēram: <i>zvaig-zne, rak-sta</i>
Ja vārdā pārnesuma vietā starp patskaņiem ir pārskaitļa līdzskaņi (2 vai 4), abās zilbēs atstāj vienādu līdzskaņu skaitu.	Piemēram: <i>as-te, eg-le; pirk-sti, dzirk-stis</i>
Ja, dalot vārdu pārņemšanai, rodas izrunā neērtas burtu kopas, otrā līdzskaņa burtu var atstāt iepriekšējā rindā.	Piemēram: <i>turp-māk, spilg-ti</i>
Vārdus pārņemšanai dala pēc sastāvdaļām.	
Atdala saliekteņa daļas.	Piemēram: <i>peld-bikses, krust-māte, Vid-zeme</i>
No pārējā vārda atdala priedēkļus.	Piemēram: <i>jā-meklē, at-veseļoties, iz-urbt</i>

No pārējā vārda atdala izskaņas *-dams(-a)*, *-damies(-ās)*, *-gans*, *-gana*, *-nieks*, *-niece*, *-nīca*, *-šana(-ās)*, *-tala* un *-tuve*. **Piemēram:** *skol-niece*, *spēlē-dams*, *zaļ-gans*, *birz-tala*

Papildu informācija par vārdu dalīšanu pārņemšanai jaunā rindā:

<http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/orto/vdpjr.htm>

<https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/4-klase/varda-sastavs-8570/re-691a3166-cf78-43b8-b561-bd62fe19eaa1>

Dali vārdus pārņemšanai jaunā rindā!

1. vectēvs _____
2. jālāsa _____
3. draudzība _____
4. piektdiena _____
5. sniegs _____
6. ezeri _____
7. apaukstēties _____
8. pasaule _____
9. lapa _____
10. priede _____
11. galva _____
12. mētelis _____
13. putniņš _____
14. pavasaris _____
15. dziesma _____
16. latvieši _____
17. mirdzums _____

18. čukstēt _____
19. atvilktne _____
20. ērkšķi _____
21. noderīgs _____
22. karstums _____
23. ārstēt _____
24. ievainojums _____
25. pulkstenis _____

Tiešsaistes vingrinājums:

Dali vārdus pārņemšanai jaunā rindā! 3. tiešsaistes vingrinājums
(grūts) [Izvēlies pareizo veidu vārda pārņemšanai jaunā rindā!](#)

Prepozīcijas jeb prievārdi

Doti teikumi, kuros jāievieto prepozīcija (prievārds) un lietvārds. Uz pirmās līnijas raksti prepozīciju, uz otrās – lietvārdu pareizā locījumā!

1. par / basketbols Mēs lasījām _____.
2. pirms / gadi Latvijā basketbolu sāka spēlēt _____ 100 _____.
3. pirms / spēle _____ spēlētājas iesilda muskuļus.
4. ap / zāle Spēlētājas skrien _____, lai iesildītos.
5. zem / grozs
par / bumba _____ notiek cīņa _____.
6. bez / bumba Ja spēlētāja ir _____, viņa drīkst skriet.
7. no / mala
uz / mala Spēlētājas met bumbu _____.
8. pār / grozs Dažkārt neizdodas, jo spēlētāja met bumbu pārāk augstu _____.
9. ar / cilvēki NBA spēlēs stadions ir pilns _____.

10. pret / komanda Čikāgas komanda spēlē _____ Ņujorkas
_____.

11. uz / Ņujorka Čikāgas komanda aizbrauca _____
_____.

12. uz / Čikāga Nākamreiz Ņujorkas komanda dosies _____
_____.

13. pirms / spēle _____ skatītāji sagērbjas
komandas krāsās.

14. pēc / spēle _____ ziņās paziņo
spēles rezultātu.

Tiešsaistes vingrinājums:

Prepozīcijas jeb prievārdi 4-1. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo vārda formu!](#)

Pareizais prievārds 4-2. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo prievārdu!](#)

Paskaidro!

Kas jādara, lai basketbola bumbu iemestu grozā?

A. Apraksti piecos soļos, kā iemest grozu! Izvēlies piemērotus darbības vārdus pareizā locījumā un izteiksmē!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

B. Sakārto teikumus secīgi un izveido klasesbiedriem noderīgu, paskaidrojošu mutisku instrukciju! Atceries, ka laba runātāja runa ir skaidra un saistoša.

C. Uzraksti šo tekstu un palūdz, lai skolotāja to pārlasa.

D. Vismaz pāris reizes pavigrinies tekstu nolasīt skaļi. Kad uzstājies klasesbiedru priekšā, atceries par labu stāju!

Pētījumi

Kas ir pētījums? Pētījums dod iespēju tuvāk iepazīties ar interesantu tēmu.

- Pētījumu veic, izmantojot references materiālus bibliotēkā, internetā vai izjautājot zinošus cilvēkus.
- Pētījumu atrāda skolotājam rakstiski vai mutiski. Daudziem pētījumiem noder kāda ilustrācija, grafisks attēlojums, zīmējums vai video.
- Skolotāja ar skolēnu vienojas par pētījuma tēmu, garumu un plašumu. Kopīgi nosaka vērtēšanas kritērijus. Piemēram, vienojas, ka pētīs kādu cilvēku, ka par šo cilvēku uzrakstīs vienu lappusi garu biogrāfiju un pievienos šā cilvēka attēlu. Biogrāfiju iesniegs skolotājam, izlabos norādītās kļūdas un pēc tam rakstu ar attēlu izliks apskatei pie sienas.
- Ja skolēni labi sagatavojuši savu pētījumu, viņi to var parādīt visiem klasesbiedriem, citiem skolēniem vai ar to uzstāties kādā sarīkojumā.

Pētījumi par basketbolu:

1. Izpēti, kā latviski sauc basketbola laukuma daļas!
2. Izpēti, kā latviski paskaidrot spēles noteikumus!
3. Uzraksti pētījumu par latviešu sievietēm–basketbolistēm!
4. Uzraksti pētījumu par tagadējiem latviešiem – profesionāliem basketbola spēlētājiem Eiropā vai ASV!
5. Uzraksti pētījumu par kādu agrāku laiku latvieti – profesionālu basketbola spēlētāju!
6. Uzraksti pētījumu par Latvijas valsts basketbola komandu!

Basketbols. Tiešsaistes vingrinājumi

Quizlet tiešsaistes vingrinājums **leksikas** apguvei: [Basketbols - leksika](#)

Pabeidz teikumus! 1. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un pareizi pabeidz teikumus!](#)

Ievieto pareizo vārdu! 2. tiešsaistes vingrinājums (viegls) [Izlasi tekstu un ievieto teikumos nepieciešamos vārdus!](#)

Dali vārdus pārņemšanai jaunā rindā! 3. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo veidu vārda pārņemšanai jaunā rindā!](#)

Prepozīcijas jeb prievārdi 4-1. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo vārda formu!](#)

Pareizais prievārds 4-2. tiešsaistes vingrinājums (grūts) [Izvēlies pareizo prievārdu!](#)